

Mikkelin kaupungin arviointikertomus vuodelta 2017

Tarkastuslautakunta 22.5.2018

MIKKELI

Kaupunginvaltuustolle

Sisällys

1.	Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsaus	3
2.	Tarkastuslautakunnan työskentely.....	4
2.1	<i>Kokoonpano ja työskentelytapa</i>	<i>4</i>
2.2	<i>Vuoden 2016 arviointikertomuksen johdosta tehdyt toimenpiteet</i>	<i>5</i>
3.	Tilinpäätöksen sisältö ja valtuuston asettamien tavoitteiden toteutuminen.....	7
3.1	<i>Huomioita tilinpäätöksen esittämistavasta</i>	<i>7</i>
3.2	<i>Kaupungin strategiset tavoitteet ja niiden toteutuminen.....</i>	<i>8</i>
3.3	<i>Konsernipalvelut</i>	<i>11</i>
3.4	<i>Ympäristölautakunta (nyk. kaupunkiympäristölautakunta).....</i>	<i>11</i>
3.5	<i>Kasvatus- ja opetuslautakunta</i>	<i>11</i>
3.6	<i>Kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntalautakunta (nyk. hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta)</i>	<i>12</i>
3.7	<i>Tekninen lautakunta (nyk. kaupunkiympäristölautakunta).....</i>	<i>13</i>
3.8	<i>Maaseutu- ja tielautakunta (nyk. kaupunkiympäristölautakunta)</i>	<i>14</i>
3.9	<i>Rakennuslautakunta (nyk. kaupunkiympäristölautakunta)</i>	<i>14</i>
3.10	<i>Liikelaitokset ja taseyksikkö</i>	<i>14</i>
3.11	<i>Kaupunkikonserni</i>	<i>15</i>
4.	Talous ja investoinnit.....	17
4.1	<i>Tilikauden tuloksen muodostuminen ja talous</i>	<i>17</i>
4.2	<i>Investoinnit</i>	<i>23</i>
5.	Muut havainnot	23
5.1	<i>Ympäristötilinpäätös.....</i>	<i>23</i>
5.2	<i>Henkilöstöraportti.....</i>	<i>24</i>
6.	Allekirjoitukset.....	26

Juhani Oksman

1. Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsaus

Kaupungin talouden paraneminen odottaa edelleen tuloaan

Vuoden 2017 tilinpäätös oli positiivinen, mutta lähempi tuloksen tarkastelu osoittaa, että se saatiin

aikaan kertaluontoisilla tulon lisäyksillä kuten omaisuuden myynnillä, YIT Kuntatekniikka Oy:n ja Etelä-Savon Työterveys Oy:n kaupoilla, valtionosuuksien kasvulla, Etelä-Savon sairaanhoitopiirin ylijäämäpalautuksella ja kunnallisverojen korotuksilla.

Kaupunkikonsernin korollinen velka on kasvanut edelleen. Samoin on tehnyt korjausvelka eikä sen kasvulle näy loppua tulevan. Aivan uutena lisärasitteena ovat toimintavuoden aikana esille tulleet koulujen ja päiväkotien mittavat sisäilmaongelmat. Nämä tulevat rasittamaan kaupungin taloutta, kun esimerkiksi 40 vuodeksi suunniteltu rakennuskanta alaskirjataan kirjanpidossa ennen kohteen suunnitellun pitoajan päättymistä.

Muutenkin kaupungin kokonaistalouden ennakoinnissa ja seurannassa on parantamisen varaa.

Henkilöstö

Kaupungin henkilöstössä tapahtui suuri muutos, kun sote-väki siirtyi pois kaupungin palveluksesta. Vuoden 2016 lopussa kaupungilla oli henkilökuntaa 3.407

henkeä ja vuoden 2017 lopussa 2.114 henkeä. Vuoden 2016 lopussa sosiaali- ja terveystoimen henkilöstön määrä oli 1.244 henkeä. Henkilöstön muu poistuma vuoden 2017 aikana oli siten 49.

Vuoden 2017 onnistumiset ja hyvin tehdyt työt

Mikkelin asuntomessut onnistuivat hyvin alueen koosta johtuvista liikkumiseen liittyvistä pienistä puutteista huolimatta.

Waltti-kortti parantaa lasten ja nuorten liikkumismahdollisuuksia ja vähentää yksityisautoilun tarvetta. Toisaalta se voi vähentää päivittäistä hyötyliikuntaa.

Liikunta- ja kulttuuritoimintaa hoidetaan pienellä budjetilla ja sillä saadaan aikaan hyviä tuloksia.

Erityiskiitokset kuuluvat Antti Mattilalle ja hänen johdossaan toimivalle henkilökunnalle.

Konserni- ja elinvoimajaosto on kiinnittänyt huomiota tytäryhtiöiden hallitusten kouluttamiseen, jotta niissä ymmärrettäisiin paremmin konsernirakenne ja toimiminen osana konsernia.

JUHANI OKSMAN

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. Tarkastuslautakunnan työskentely

Tarkastuslautakunta on kunnan pakollinen toimielin, jonka tehtävät on määritelty kuntalain (410/2015) 121 §:ssä. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on mm. valmistella valtuuston päätettäväksi tulevat hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arvionsa valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta sekä toiminnan tuloksellisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta tarkastuslautakunta esittää tässä arviointikertomuksessa.

Uutena kuntalain määräämänä tehtävänä tarkastuslautakunnalle tuli vuonna 2017 sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden valvonta ja ilmoittaminen valtuustolle.

2.1 Kokoonpano ja työskentelytapa

Kaupunginvaltuusto valitsi kokouksessaan 12.6.2017 § 9 tarkastuslautakuntaan toimikaudeksi 2017–2021 yhdeksän (9) jäsentä ja heille varajäsenet sekä nimesi lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Tämä arviointikertomus vuodesta 2017 on nykyisen tarkastuslautakunnan ensimmäinen arviointikertomus.

Tarkastuslautakunnan työskentely painottui tilikauden aikana kaupungin toiminnan ja talouden seurantaan sekä johtavien viranhaltijoiden ja muiden henkilöiden kuulemiseen. Tarkastuslautakunnan kuultavina kokouksissa ovat olleet johtaja-rehtori Harri Jokinen, hallintojohtaja Ari Liikanen, kaupunginjohtaja Timo Halonen, konsernitarkastaja Aleksi Paananen, liikunta- ja nuorisajohtaja Antti Mattila, sivistysjohtaja Virpi Siekinen, talousjohtaja Heikki Siira, tekninen johtaja Jouni

Tarkastuslautakunnan jäsenet

Ylönen Teijo
Teittinen Leena
Kemppainen Satu
Kauppinen Heli, **varapuheenjohtaja**
Lahtinen Anne-Helena 11.12.2017 saakka
Asikainen Katariina 12.12.2017 alkaen
Rouhiainen Risto
Sihvonen Jari
Elkharam Tiina
Oksman Juhani, **puheenjohtaja**

Varajäsenet

Anttonen Pertti
Wallenberg Minna
Tähtinen Tiina
Koski Mirja

Soivanen Satu
Hulkkonen Hannu
Hänninen Ville
Ruuth Noora
Laukkanen Asko

Riihelä ja vesilaitoksen johtaja Reijo Turkki. Lisäksi tarkastuslautakunta on kuullut kokouksessaan Kiinteistökehitys Naistinki Oy:n ja Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy:n toimitusjohtajaa Kyösti Ylijokea.

Lautakunta on kokoontunut säännöllisesti ja kokouksia on pidetty noin kerran kuukaudessa. Varsinaisen arviointikertomuksen työstämisen tarkastuslautakunta on tehnyt omissa työkokouksissaan huhti- ja toukokuun 2018 aikana. Lautakunnalla on ollut arviointityötä var-ten käytettävissä mm. eri toimielinten pöytäkirjat, talousarvio 2017, käyttösuunnitelmat 2017, tilinpäätös 2017 ja henkilöstöraportti 2017 sekä tilintarkastajan raportoinnit. Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyys on otettu huomioon arviointikertomuksen laadinnassa.

Tilintarkastuksen on suorittanut tilintarkastusyhteisö PwC Julkistarkastus Oy vastuunalaisena tilintarkastajanaan JHT, KHT Elina Hämäläinen. Vastuunalainen tilintarkastaja on ollut esteellisyysäänökset huomioiden sihteerinä läsnä tarkastuslautakunnan kokouksissa.

2.2 Vuoden 2016 arviointikertomuksen johdosta tehdyt toimenpiteet

Vuoden 2016 arviointikertomus käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 12.6.2017 § 34. Kaupunginvaltuusto

merkitsi arviointikertomuksen tiedoksi ja tarkastuslautakunnan esityksen sanamuodosta hieman poiketen ”*velvoitti kaupunginhallitusta hankkimaan lautakunnilta ja johtokunnilta selvitykset arviointikertomuksessa esitetyistä kysymyksistä ja havainnoista sekä kuvaukset toimenpiteistä, joihin aiotaan ryhtyä arviointikertomuksessa esitettyjen epäkohtien korjaamiseksi ja saattamaan ne kaupunginvaltuuston tietoon lokakuun 2017 loppuun mennessä*”.

Kaupunginvaltuusto merkitsi kokouksessaan 9.10.2017 § 63 tiedoksi selvitykset arviointikertomuksessa esitetyistä kysymyksistä ja havainnoista sekä kuvaukset toimenpiteistä, joihin aiotaan ryhtyä arviointikertomuksessa esitettyjen epäkohtien korjaamiseksi. Tarkastuslautakunta kävi keskustelun vuoden 2016 arviointikertomuksen johdosta annetuista selvityksistä toimenpidekuvauksineen ja merkitsi ne tiedoksi kokouksessaan 21.11.2017 § 26.

3. Tilinpäätöksen sisältö ja valtuuston asettamien tavoitteiden toteutuminen

3.1 Huomioita tilinpäätöksen esittämistavasta

Tilinpäätöksen sivuilla 10-23 on esitetty henkilöluettelot kaupungin luottamushenkilöorganisaatiosta ajalla 1.1.-31.5.2017 sekä 1.6.-31.12.2017. Luetteloissa on epäjohdonmukaisuutta henkilöiden tittleiden (mm. eläkeläinen, ammatti, koulutus) esittämistavan kohdalla jopa niin, että eri luottamustoimen kohdalla samalla henkilöllä on erilainen titteli. Tittleissä on lisäksi lukuisia kirjoitusvirheitä. Mistä nämä tiedot on tilinpäätökseen kerätty?

Kaupungin hallintorakenneuudistus toteutettiin 1.6.2017 alkaen, jolloin uusi hallintosääntö astui voimaan. Samassa yhteydessä lautakuntien lukumäärää vähennettiin ja niiden nimiä muutettiin. Tilinpäätöksessä 2017 valtuuston asettamien tavoitteiden toteutuminen on esitetty alkuvuonna 2017 toiminnassa olleiden lautakuntien nimissä, vaikka uudet lautakunnat ovat vastanneet niiden toiminnan ja talouden raportoinnista tilinpäätöksessä. Kesken tilikauden toteutettu hallintorakenneuudistus olisi ollut perusteltua mainita tilinpäätöksessä esimerkiksi otsikon ”Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa” alla sivulla 26.

Tilinpäätös 2017 on esittämistavaltaan edellisvuosien tapaan sivumäärältään varsin laaja eli 284-sivuinen. Näin siitäkin huolimatta, että aikaisemmin tilinpäätökseen sisältyneet sosiaali- ja terveystoimen tuotanto-

lautakunta ja Mikkelin seudun sosiaali- ja terveyslautakunta ovat nyt jääneet pois, kun niiden tehtävät siirtyivät Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymälle (Essote) 1.1.2017 alkaen. Vuoden 2016 tilinpäätöksen sivumäärä oli 280.

Tilinpäätökseen sisältyvän **toimintakertomuksen antamisesta vastaavat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja** tai pormestari (KuntaL 113 §). Kunnan toimintakertomuksen erityisenä tehtävänä on selvittää **valtuuston talousarviossa hyväksymien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa** (KuntaL 115 §). Kaupungin tilinpäätökseen on sisällytetty konsernipalveluiden ja eri lautakuntien osalta myös muita selvityksiä kuin kuntalain niiden toimintakertomukselta edellyttämät tiedot.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupunginhallituksen ja kaupunginjohtajan tulisi tilinpäätöstä laatiessaan ottaa nykyistä paremmin huomioon Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antaman tilinpäätösohjeen sisältö (*Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta, Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto 2.5.2017*). Tilinpäätösohjeessa on todettu mm. toimintakertomukseen sisällytettävän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteon osata seuraavaa:

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteon valmistelu on perusteltua vastuuttaa eri tehtäväalueille siten, että lauta- ja johtokunnat ja niiden alainen toimialajohto valmistelevat kunnanhallitukselle selonteossa esitettävät tiedot sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisestä. Selonteon tulee pohjautua dokumentoituun ja tarkastettavissa olevaan tietoon. Selonteossa on suotavaa kuvata sisäi-

Tarkastuslautakunnan mielestä vuoden 2017 Asuntomessujen tavoitteet saavutettiin. Kirkonvarkauden messualueelle rakennetaan koko ajan uusia kohteita.

sessä valvonnassa ja riskienhallinnassa havaittujen puutteiden ja niiden korjaamiseksi esitettyjen toimien lisäksi, miten sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on arvioitu organisaation eri tasoilla (onko tehty dokumentoituja itsearviointeja, kokonaisarviointeja jne.), arviointiprosessin kehittämiskohteet ja onko aikaisempina tilikausina raportoidut epäkohdat korjattu [2017].

Tilinpäätöksen tulkintaa ja tarkastuslautakunnan arviointityötä auttaisi, jos sen toteutumataulukoiden olisi kirjattuna myös tavoitteet. Nyt kun taulukoiden rakenne on *indikaattori – toimenpide – vastuu – toimenpide – toteutuminen*, on vaikeaa ja jopa mahdoton arvioida, vastaako indikaattori tavoitetta sekä palauttaa mieleen, mitä kohti on pitänyt ponnistella. Lukijalle olisi hyvä kertoa selkeästi, mikä on ollut selväsananainen tavoite eikä vain valittuja indikaattoreita ja niiden tavoitelukuja. Esimerkkejä asukkaiden hyvinvoinnin ohjelma-alueelta:

- vaikuttavuusindikaattori ”koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24 -vuotiaat, %-osuus”. Onko tavoite ehkä ”nuorten aikuisten työllisyysasteen nostaminen”?
- vaikuttavuusindikaattori ”vanhemmuuden puutetta, %-osuus”. Onko tavoite ehkä ”Vanhemmat tukevat lastensa hyvinvointia” tai ”Vanhempia on tuettu tukemaan lastensa hyvinvointia” vai mikä?

On myös useita kohtia, joissa indikaattori kaipaisi tarkennusta esimerkiksi alaviitteinä. Mm. edellä mainittu ”vanhemmuuden puute prosentteina” ei kerro lukijalle juuri mitään tai ”humalajuominen, %-osuus”, josta puuttuu aikamääre (päivittäin, viikoittain, kuukausittain vai onko koskaan ollut humalassa?). Näissä auttaisi esimerkiksi kouluterveyskyselyssä esitetyn täsmällisen kysymyksen kirjaaminen alaviitteeseen tai muu täsmennys taulukossa. Sähköisessä versiossa voi olla myös linkitykset suoraan ko. indikaattoreihin verkossa.

Lukijan kannalta olisi myös järkevää esittää tavoitetaulukot siten, että yksi indikaattori olisi käsitelty vain kertaalleen eikä jokaisen toimialan/lautakunnan kohdalla erikseen. Tärkeintä kun olisi, että yhteisiä tavoitteita kohti on ponnisteltu monipuolisilla keinoin, eikä erotella sen mukaan, mikä toimiala tai lautakunta on tehnyt mitään (tämänkin voisi tulla tarvittaessa taulukkoon merkittä). Tällä tavalla koottuna myös toimijat itse saisivat kokonaisvaltaisemman kuvan aiheesta. Lisäksi tilinpäätöksen pituus lyhenisi selvästi tällä tavalla toteutettuna. Samoin tekstiosissa tulisi kiinnittää huomiota siihen, että keskenään täysin tai lähes identtisiä lukuja ei olisi, sillä ne pidentävät tilinpäätöstä ja hämmäntävät lukijaa.

Tilinpäätöksessä on toistettu joitain asioita useaan otteeseen, mikä tekee siitä entistä laajemman ja kokonaisuutena sekavan.

Tilinpäätökseen sisältyy myös numerovirheitä sekä virheellisiä viittauksia. Virheellisistä viittauksista voidaan esimerkkinä mainita seuraavat:

- Tilinpäätöksen sivuilla 65 ja 69 on mainittu, että ”*Mikkelin vesiliikelaituksen sisäisen katteen purkamisen vaikutus tilikausien vertailukelpoisuuteen on esitetty konsernitilinpäätöksen liitteessä 4*”. Mihin konsernitilinpäätöksen liitteellä 4 tässä yhteydessä viitataan?
- ”*Liitetieto 4, tilikauden vertailukelpoisuus*” -viittaus mainitaan tilinpäätöksessä usealla sivulla, mutta kyseistä liitetietoa ei näin numeroituna tilinpäätöksessä ole.

3.2 Kaupungin strategiset tavoitteet ja niiden toteutuminen

Mikkelin kaupungin edellisen valtuustokauden strategia perustuu kestäväan kasvuun sekä hyvinvointiin, jota tarkastellaan kolmesta eri hyvinvointinäkökulmasta: asukkaiden, elinkeinojen ja ympäristön. Strategiaa on toteutettu kolmen hyvinvointiohjelman ja niille asetettujen päämäärien [a,b,c] kautta:

1. Asukkaiden hyvinvointiohjelma

- a. Lasten, nuorten ja perheiden osallistaminen ja voimavarojen vahvistaminen
- b. Päihteiden käytön vähentäminen terveitä valintoja ja elämänarvoja vahvistamalla
- c. Terveiden ja hyvinvoinnin lisääntyminen

2. Elinkeinojen hyvinvointiohjelma

- a. Mikkelin vetovoiman, liiketoimintaympäristön ja aluetalouden kehittäminen
- b. Osaavan työvoiman saatavuuden edistäminen
- c. Kärkialueiden liike- ja kehittämistoiminnan kasvu

3. Ympäristön hyvinvointiohjelma

- a. Monipuolisen ja puhtaan luonnon vetovoimaisuuden hyödyntäminen
- b. Ekologisuuden ja ekotehokkuuden lisääminen
- c. Rakennetun ympäristön laatu

Hyvinvointinäkökulma on talousarviossa konkretisoitu edellä esitetyillä yhdeksällä eri päämäärällä. Kunkin

päämäärän toteutumista seurataan määrällisillä mittareilla, joille on asetettu lähtö- ja tavoitetasot. Päämäärien toteutumisesta on koottu tilinpäätöksessä taulukkomuotoon vaikuttavuusindikaattori, lähtötaso vuonna 2012, vuosi 2013, vuosi 2014, vuosi 2015, vuosi 2016, tavoitetaso vuonna 2017.

Taulukoista ilmenee, että eri tavoitteiden kohdalla on pääsääntöisesti edetty tavoitetason 2017 suuntaan. Asukkaiden hyvinvoinnin strategisten tavoitteiden toteutumisen osalta huomio kiinnittyy tilinpäätöksen sivulla 82 esitettyyn taulukkoon, jossa yhtä saraketta lukuun ottamatta vuosien 2014, 2015 ja 2016 tavoitteiden toteutuminen on kuitattu maininnalla ”tietoa ei saatavilla”. Samoin Elinkeinojen hyvinvoinnin ja kaupungin elinvoiman vaikuttavuusmittareiden toteutumisen osalta huomio kiinnittyy tilinpäätöksen sivulla 85 useissa vuosien 2014, 2015, 2016 ja 2017 toteumasarakeissa: ”tietoa ei saatavilla”.

Toteumataulukot on esitetty tilinpäätöksessä toimialakohtaisesti. Koko kaupungin osalta eri hyvinvointiohjelmien toteuttamisesta ja toteutumisesta vuoden 2017 aikana voidaan todeta mm. seuraavaa:

Asukkaat

- Asukkaiden osalta tilinpäätöksessä tuodaan esille suurimpina haasteina mm. alkoholin suuri kulutus, ennallaan pysynyt sairastavuus, ennenaikaiset kuolemat päihteiden ja itsemurhien takia, mielenterveysongelmat, yksinäisyys, dementia ja sydän- ja verisuonisairaudet sekä passiivisuus liikunnan suhteen.
- Miehillä todetaan positiivinen kehityskulku päihteiden osalta, tilanteen tosin ollessa edelleen huonompi kuin koko maan keskiarvotasolla. Naisilla päihteiden käytön kehitys on täällä ollut myönteisintä koko maassa erityisesti alkoholin osalta.
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-24 -vuotiaiden nuorten osalta tavoitetaso on saavutettu ja nuorten tilanne on kehittynyt koko maan tasoa paremmin.
- Nuorten päivittäinen tupakointi on vähentynyt kaikilla tutkituilla koulutustasoilla.
- Koulukiusaamisessa ollaan liki koko maan tasolla paitsi 8-9 -luokan kohdalla koulukiusaaminen on hieman korkeampaa kuin koko maassa keskimäärin. Huomattavaa on, että koulukiusaamisesta ei ole ollut tietoa saatavilla vuosina 2014, 2015 eikä 2016 ja tavoitetasoksi vuodelle 2017 on asetettu 8-9 -luokien, ammattiin opiskelevien ja lukiolaisten osalta 0. Miksi koulukiusaamista ei ole mitattu ja tutkittu tarkemmin Mikkelissä näin monena vuonna ja kui-

tenkin tilinpäätöksessä todetaan, että koulukiusaamisen suhteen on myönteinen suunta? Tätä tukevaa todistetta ei löydy tilinpäätöksessä 2017. Samaten vanhemmuuden puutetta ei ole mitattu lainkaan kouluterveyskyselyssä 2017.

- Nuorten humalajuominen (8-9 -luokan, lukiolaiset) on keskimäärin hieman tavoitetasoa pienempää sekä pienempää verrattuna koko maahan, poikkeuksena ammattiin opiskelevien hieman maan keskiarvoa suurempi prosenttiosuus.
- Nuorten päihteiden käytössä kokonaisuutena on myönteistä kehitystä kouluterveyskyselyn 2017 mukaan.
- Nuorten tupakointi on vähentynyt ja tavoitetaso on saavutettu reippaasti kaikilla opiskelutasoilla. Koko maahan verrattuna vain ammattiin opiskelevien tupakoivien nuorten määrä on hieman korkeampi.
- Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa on verkostoiduttu hyvin erilaisten hankkeiden, toimintamallien, ohjelmien ja tapahtumien kautta. Essoten perheneuvo, oppilas- ja opiskelijahuolto sekä ehkäisevä päihdetyö on organisoitu uusin tavoin. Ennaltaehkäisyä on toteutettu monialaisissa opiskeluhuoltoryhmissä ja kuraattoripalveluissa Essoten kanssa. Yhteistyössä on kehitetty myös aluetiimejä, joissa ovat mukana perheohjaaja ja psykkarit perheiden ja koulujen työn tukena.
- Ehkäisevän päihdetyön koordinaattori aloitti toimintansa jalkautuvalla työotteella. Koordinaattori on kohdannut noin 3.500 eri-ikäistä asukasta erilaisissa tapahtumissa ja koulutuksissa.
- Kaupungin panostus ongelmia ennaltaehkäisevään suuntaan on oikea, mutta onko se edelleen riittävä? Perheiden varhainen tukeminen on elintärkeää, se on ennaltaehkäisevää ja säästää kustannuksia korjaavassa työssä.
- Syksyllä 2017 käynnistyi kaksivuotinen Waltti-korttikokeilu, joka mahdollistaa lasten ja nuorten maksutoman ja tasavertaisen joukkoliikenteen käytön.
- Saimaa Stadiumin hyödyntäminen eri-ikäisten kaupunkilaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäjänä on työn alla. Kaupungille palkattiin syksyllä osallisuuskoordinaattori sekä vertaisohjaajia.
- Suomi 100 vuotta -hankkeen toimenpiteinä toteutettiin laajasti kansalaisia osallistavia juhlavuoden tapahtumia eri toimijoiden yhteistyönä Yhdessä koti - koti yhdessä -teemalla.

Elinkeinot

- Kaupungin verotuloihin vaikuttaa suuryritysten vähäinen määrä. Merkittäviä lisäyksiä työpaikkamäärään on vaikea saada aikaan.
- Mikkelin elinkeinorakenne on pk- ja mikroyritysvaltainen ja yli puolet yrityksistä on palveluyrityksiä.
- Mikkelin logistinen sijainti on vahvuus, samoin tietyt vetovoimatekijät kuten luontoympäristö ja Saimaa. Mikkelin on Suomen merkittävin vapaa-ajan keskittymä vapaa-ajanasuntojen määrällä mitattuna. Tässä Mikkeli on vielä isoja osittain hyödyntämättömiä mahdollisuuksia.
- Vuonna 2017 perustettiin 136 uutta yritystä tavoitetaso ollessa 140.
- Työpaikkakehityksestä ei ole mainittua tietoa, vaikka tavoitetasoksi vuonna 2017 on merkitty 24.500 henkilöä ja työpaikkaomavaraisuusasteeksi 106 prosenttia.
- Parhaimmat arvostukset Suomen taloustutkimuksen tekemässä Kuntien imago tutkimuksessa 2016 Mikkelin saa perinteisesti sijainnistaan ja liikenneyhteyksistään. Mikkelin toteuma imago tutkimuksessa on 29. sija ja tavoitetaso oli 4. sija. Miten tavoitetasossa vuodelle 2017 ja toteumassa voi olla näin suuri ero?
- EK-kuntaranking -tutkimuksessa Mikkelin seutukunta nousi sijalta 17 sijalle 14. Parhaimmat arviot Mikkelin seutu sai yrittäjyysaktiivisuudesta ja huonoimmat arviot sijainnista. Tämä on sinällään sijainnin suhteen saadun arvostuksen mukaan ristiriitaista, koska kuntien imago tutkimuksessa Mikkelin sijainti sai parhaimmat arvostukset?
- Asuntomessut Mikkeli 2017 -hankkeen tavoitteet saavutettiin sekä kävijämäärien että aluetaloudellisten vaikutusten osalta. Messuilla oli yli 130.000 kävijää ja messualueen ulkopuolella messuvieraat käyttivät alueen palveluja yhteensä 8.300.000 euron edestä.
- Väkiluvun vähenemäksi todetaan tilinpäätöksessä 216 henkilöä tavoitteen oltua +250 henkilön lisäys.
- Työllisyys parani edellisvuodesta 2,2 prosenttiyksiköä.
- Työllisten määrästä ja määrän kehityksestä kärkialan yrityksissä ei tilinpäätöksen mukaan ole tietoa saatavissa, ei myöskään kärkiyritysten tukirahoituksen määrästä, vaikka niiden määrä oli asetettu strategiseksi tavoitteeksi.
- Vuoden 2017 suurimmat rakennuskohteet asuntomessualueen lisäksi olivat VT5 Mikkelin kohdalla,

Saimaa Stadiumin ja Kansallisarkiston keskusarkiston rakennustyöt Kalevankankaalla sekä jätevedenpuhdistamon rakennustyöt Metsäsairilassa.

- Matkailijoiden määrät ovat vähentyneet edellisvuoteen verrattuna 2,2 prosenttia. Uutena seudullisena matkailuhankkeena syksyllä 2017 käynnistyi ”Mikkelin seutu kestäväksi vapaa-ajan asumisen ykkösalueeksi” -hanke. Lisäksi Mikkelin kaupunki on mukana matkailun kv-markkinointiin keskittyvässä ”VisitSaimaa – Lakeland Saimaa 2017-2019” -hankkeessa. Kesällä 2015 käynnistyneessä ”Sotahistoria – menneisyys innovaatioympäristönä” -hankkeessa on valmisteltu edelleen Sotahistoriakeskuksen perustamispäätöstä.

Ympäristö

- Asemakaavoitetuilla alueilla puisto- ja virkistysalueiksi kaavoitettujen alueiden osuus oli 25,5 prosenttia eli 3,5 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2016. Kaavoituksessa pyritään keskittämään virkistysalueet yleiskaavoihin asemakaavojen sijaan. Toteutunut osuus jäi kuitenkin todella kauas tavoitetasosta, 70 prosenttia, joka vaikuttaa virheelliseltä.
- Kaatopaikalle penkkaan loppusijoitetun kotitalouksien sekajätteen määrä on 0 kg. Metsäsairila Oy toimitti vuonna 2017 kaiken kotitalouksista kerätyn sekajätteen energiahyötykäyttöön Riikinvoiman Ekovoimalaitokseen sekä Kotkan Energian hyötyvoimalaitokseen. Muu asumisen jäte kuten biojäte, lasi ja metalli sekä paperi ja kartonki hyödynnetään materiaalina.
- Kiinteistöjä on korjattu, mutta silti korjausvelka on kasvanut. Tilinpäätöksen sivulla 87 olevassa taulukossa vuosien 2015 ja 2016 ”korjausvelan määrä/asukas” on kuitattu maininnoilla ”Ei vielä tietoa, ei vielä tiedossa”. Vuonna 2015 korjausvelkaa oli 70,5 miljoonaa euroa eli noin 1.300 euroa/asukas (Mikkelin kaupungin tilinpäätös 2016, sivu 28). Korjausvelan tavoitetaso vuonna 2017 oli 1.000 euroa/asukas, mutta todellinen korjausvelka on tilinpäätöksen mukaan 1.361 euroa/asukas. Korjausvelan kokonaismäärä on tästä laskettuna 73,9 miljoonaa euroa.
- Etelä-Savon Energia Oy rakensi vuonna 2017 Pursialan voimalaitokselle uuden kotimaisen polttoainevastaanottoaseman, mikä mahdollistaa biomassojen ympäristöystävällisen sähkön- ja lämmön tuotannon optimointia ennestään. Pursialan voimalassa tehdään puulla noin 80 prosenttia siellä tuotetusta energiasta. Muut voimalaitokset huomioiden uusiutuvan energian tavoitetaso 85 prosenttia on saavutettu.

- Sisäilmaongelmia on useissa kaupungin toimipisteissä ja korjaustoimenpiteitä ja väistötiloja tarvitaan edelleen. Rakennetun ympäristön laatu vaatii edelleen toimenpiteitä. Vuonna 2017 sisäilmaongelmaisia kouluja korjattiin 9 kpl ja päiväkoteja 2 kpl. Toivottavasti näissä korjauksissa onnistuttiin.

3.3 Konsernipalvelut

Konsernipalveluiden (= hallintopalvelut, talouspalvelut, henkilöstöpalvelut sekä ruoka- ja puhtauspalvelut) tehtävänä on tukea toimialojen ja liikelaitoksien ja taseyksikön tuloksellista toimintaa ja seurata asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Valtuuston asettamat tavoitteet vuodelle 2017 ovat tilinpäätöksen mukaan osittain toteutuneet. Toteutuneita asioita ovat olleet mm. Sydänmerkki-aterian käyttöoikeus, rasvattoman luomumaidon käyttöönotto ja lähiruuan ostomäärän lisääntyminen ruoka- ja puhtauspalveluissa.

Työsuojelu otettiin ennakoivasti mukaan tilojen korjaamiseen ja suunnitteluun yhdessä tilakeskuksen kanssa. Työsuojelun roolin korostuminen niin sisäilmaongelmaisten tilojen korjaamisessa kuin uusien tilojen suunnittelussa on hyvä asia. Mikkelin mainekuvan kehityksen kannalta on ensiarvoisen tärkeää päästä irti sisäilmaongelmakaupungin maineesta mahdollisimman pian.

SOLMU-hankkeelle tavoitteeksi asetettu 300 uuden asukkaan saaminen Mikkelin seudulle hankkeen aikana ei edennyt hyvin. Vuoden 2017 osalta toteutuma oli negatiivinen, kun seudun väkiluku väheni 246 henkilöllä. Hankkeesta ei ole tilinpäätöksessä kerrottu tarkemmin, mutta se on vastuutettu kaupungin kehityspäällikölle ja hankkeen projektipäällikölle.

Talouspalveluilla on merkittävä rooli tilinpäätöksen valmistelussa ja sen kasaamisessa lopulliseen eli allekirjoittavaan muotoon. Ovatko talouspalveluiden henkilöstön tehtäväkuvaukset mm. tilinpäätösprosessin ja kaupungin kokonaistalouden seurannan ja analysoinnin osalta selkeät ja ajantasaiset? Edellinen tarkastuslautakunta oli jo useampana vuonna kiinnittänyt tähän samaan asiaan huomiota.

Lisäksi vuosi 2017 oli jo toinen peräkkäinen vuosi, kun kaupunginhallituksen ja kaupunginjohtajan allekirjoittamaan tilinpäätökseen sisältyy liikelaitoksen kohdalla poikkeamia valtuuston sitovuustasosta. Tilinpäätöksen mukaan Mikkelin Vesiliikelaitoksen tuloslaskelmasa valtuustoon nähden sitova liikeylijäämätavoite alitui 0,477 miljoonaa euroa ja investointiosassa Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamon menot ylittyivät 3,920 miljoonaa euroa ja tulot alittuivat 0,500 miljoonaa euroa.

3.4 Ympäristölautakunta (nyk. kaupunkiympäristölautakunta)

Ympäristölautakunnan alaisuudessa toimiva Ympäristöpalvelut-yksikkö vastaa kuntatason ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun tehtävistä Mikkelin seudulla. Lisäksi 1.7.2017 yksikön vastuulle siirtyivät maa-aineslupiin liittyvät tehtävät. Ympäristölautakunnalle talousarviossa asetetut tavoitteet toteutuivat pääosin. Tunnuslukuista ilmenee, että ympäristölupiin liittyvät kohdetarkastukset vähentyivät edellisvuoteen nähden, mutta eläinlääkintähuollon käynnit sen sijaan lisääntyivät. Mikkelin seudun ympäristöpalvelut kirjasi kehityskohteekseen sisäisen valvonnan systemaattisuuden ja taloudellisten riskien tunnistamisen ja arvioinnin.

Toimintatuottoja kertyi vähän yli miljoona euroa, joka oli noin 0,1 miljoonaa euroa enemmän kuin talousarviossa. Toimintamenot olivat noin 2 miljoonaa euroa, joka jäi talousarviosta 0,1 miljoonaa euroa. Toimintakate toteutui näin 0,2 miljoonaa euroa talousarviossa suunniteltua parempana.

3.5 Kasvatus- ja opetuslautakunta

Tilinpäätöksessä todetaan, että sisäilmaongelmat ovat edellyttäneet ”välittömiä toimenpiteitä”. Mitä nämä toimenpiteet ovat ja miten ne ovat näkyneet asiakkaille (lapset, koululaiset jne.) ja työntekijöille?

Linjaukset uusista, terveistä koulurakennuksista ovat varmasti tervetulleita, mutta kuinka ratkaistaan turvallisten oppimisympäristöjen saatavuus ennen kuin uudet koulut ovat käytettävissä? Entä kuinka varmistetaan se, että uudet rakennukset tehdään varmasti käyttökelpoisiksi?

Mittavien uudisinvestointien kohdalla huomiota tulee suunnittelun ja rakentamisen lisäksi kiinnittää myös rakennusten lopputarkastukseen, toimivaan ilmastointiin, siivoukseen (muut kuin ilmaa saastuttavat kemikaalit) ja laadukkaaseen kiinteistönhuoltoon. Nyt tavoitteena on ollut, että alle 20 prosenttia rakennuksista on sisäilmaongelmaisia. Tavoitteen tulisi olla nolla prosenttia, sillä jokaisella tulisi olla oikeus terveelliseen koulu- ja varhaiskasvatusympäristöön ja työympäristöön.

Itä-Suomen aluehallintovirasto (ISAVI/277/00.04.00/2015) on todennut, että koulujen ja päiväkotien sisäilmatyöryhmissä tulee olla vanhempien edustus, esimerkiksi vanhempaintoimikunnan nimeämät edustajat. Kuntaliittokin on jo vuoden 2010 ohjeistuksessaan ”Sisäympäristöongelmien ratkaiseminen kuntien rakennuksissa. Ohje toimintatavoista sisäympäristöongelmia hoitaville ryhmille ja henkilöille” maininnut,

että päiväkodeissa ja kouluissa sisäilmaryhmissä olisi hyvä olla vanhempien edustus ja kouluissa myös oppilaskunnan edustus. Mikkelissä näin ei kuitenkaan ole miksi? Miksi sisäilmatyöryhmien kokoonpanojakaan ei kerrota julkisesti? Miten sisäilmatyöryhmien toimintaa on vuoden 2017 aikana tehostettu?

Talousarviossa on linjattu, että kouluilla tehdään verkostoitumista ja aktiivista yhteistyötä mm. Olkkarin kanssa ja hyvä toiminta säilytetään ennallaan. Kuitenkin tilinpäätöksessä todetaan, että Olkkarista päihdetyöntekijä, terveydenhoitaja ja kuraattori siirtyivät pois, mutta ei kerrota miksi ja mihin he siirtyivät. Miten tämä on vaikuttanut nuorten saamiin palveluihin ja muun henkilökunnan, myös koulujen henkilökunnan kuormitukseen?

Perusopetuksen henkilöstökulut ovat ylittyneet, mutta tälle ei anneta tilinpäätöksessä selitystä. Liittyykö tämä sairauspoissaoloihin ja sisäilmaongelmiin? Tilinpäätöksessä todetaan myös, että lyhyempiin sijaisuuksiin on hankalampaa saada kelpoista henkilöstöä. Mistä tämä johtuu?

Tärkeää työtä kiusaamisen vähentämiseksi on jatkettava kaikilla kouluasteilla. Myös varhaiskasvatustalouteen on tulossa kirjaus kiusaamiseen puuttumisesta. Moni on kuitenkin edelleen vailla yhtään ystävää eli tämän osalta tavoitetta ei ole saavutettu.

Huumeiden käyttö on huolestuttavan yleistä varsinkin ammatillisen toisen asteen opiskelijoiden keskuudessa, kun jopa 19,6 prosenttia heistä on niitä kokeillut. Mitkä ovat ne keinot, joilla tähän voidaan entistä tehokkaammin puuttua? Onko nuoria kuultu systemaattisesti näitä keinoja etsittäessä?

Tilinpäätöksessä mainitaan, että koulukuljetuksissa syntyi säästöä. Mistä säästöä syntyi? Onko sitä saatu koulukuljetuksia yhdistelemällä, mikä johtaa pidempiin kuljetusaikoihin oppilaiden hyvinvoinnin kustannuksella?

Maksuton Walmi-kortti on loistava uudistus. Se vähentää yksityisautoilua ja totuttaa lapset ja nuoret julkisen liikenteen käyttöön. Kortti mahdollistaa myös harrastuksissa käymisen ja kavereiden tapaamisen. Samoin se mahdollistaa koulusta tehtävät retket ja todennäköisesti vähentää byrokratiaa ja koulumatkojen mitaamista ”viivoittimella” sen ratkaisemiseksi, kuka saa bussikortin ja kuka ei.

Vuosi 2017 on ollut ensimmäinen kokonainen vuosi, kun subjektiivinen oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen ei ole ollut voimassa ja ryhmäkoot ovat olleet suurempia kuin ennen. Tilinpäätöksessä ei kuitenkaan käsitellä tätä aihetta eikä sen muutosten tuomia vaikutuksia, vaikka kyseessä on merkittävä asia. Kuinka

jatkossa aiotaan arvioida suurempien ryhmäkokojen vaikutusta lasten ja työntekijöiden hyvinvointiin?

3.6 Kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntalautakunta (nyk. hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta)

Tilinpäätöksen mukaan ”kumppanuudet Mikkelin teatterin, Mikkelin musiikkiopiston ja Mikaeli Oy:n kanssa toteutuivat suunnitellusti”. Epäselväksi jäi, mitä nämä suunnitelmat olivat?

Tilojen suhteen pitäisi pyrkiä sellaisiin kumppanuuksiin, jossa käytössä olisi nykyistä enemmän harjoitustiloja eri harrastajaryhmille kohtuullisin kustannuksin.

Teatteri ei päässyt kävijämäärätavoitteisiin (tot. 37.586/tavoite 55.000), mutta syitä ei ole tarkemmin analysoitu tilinpäätöksessä. Kaupunginteatterin tarjonta on ollut monipuolista ja upeita vieraileviakin esityksiä on myös nähty. Työväen Näyttämöpäivät ovat vielä oma lukunsa upeassa teatteritarjonnassamme.

Taidemuseon sisäilmaongelmiin reagoiminen on venynyt. Museot tekivät kuitenkin hyvää työtä vaikeissa oloissa ja hyödynsivät asuntomessuvuoden hyvin. Kulttuuripalveluiden tapahtumien kävijätavoite ylittyi hienosti ja uusia tapahtumia löydettiin.

Mikkelin Taidemuseon syksyn vapaapääsylliset perjantait ovat loistava asia, samoin valokuvakeskuksen ilmaiset näyttelyt. ”Museoiden yö” sekä museoihin vapaapäsy perinteisesti Suomen Marsalkka Mannerheimin syntymäpäivänä ja Puolustusvoimain lippujuhlapäivänä 4.6. tuovat museoihin paljon asiakkaita – uusia ja vanhoja. Kaikilla ei ole taloudellisesti mahdollista osallistua tarjottavaan kulttuurianttiin, joten tällaiset tempaukset tukevat monien mahdollisuuksia päästä kokemaan kulttuuria. Tästä iso kiitos.

On hyvä, että kirjastojen omatoimiaukiolojen onnistumista on arvioitu avoimesti: on löydetty toimivia ja myös toimimattomia malleja. Palveluohjaus on tärkeää ja on hienoa, että sitä on tehostettu. Lainausten määrä on laskenut, mutta kirjastokäyntien lukumäärä on vastaavasti noussut. Kirjastot pystyvät lainausten lomassa tarjoamaan myös tietokoneen käyttöä sekä lehtiluku-, opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksia. Myös erilaiset näyttelyt kirjastoissa lisäävät kulttuuri- ja elämystarjontaa asiakkaille.

Kaupunginorkesterin jalkautuminen eri teemojen puitteissa lähialueille, kouluihin, palvelukeskuksiin ja os-

Mikkelin Teatterin tarjonta on tarkastuslautakunnan mielestä monipuolista. Kuva näytelmästä Oi ihana toukokuu. Kuvaaja Jere Lauha.

toskeskuksiin on ollut hyvä asia. Myös yhteistyö Mikkelin musiikkiopiston opiskelijoiden kanssa on avannut uusia mahdollisuuksia lähestyä konserttimusiikkia. Kaikki kulttuuri tukee myös mielenterveyttä.

Tajua Mut! –signaalijärjestelmän jatkamiseen ei löytynyt rahoitusta – miksi? Tilinpäätöksessä todetaan, että Tajua Mut! -huolenilmaisujärjestelmän ylläpidon jatkamista tulee selvittää. Essote on lopettanut järjestelmän ylläpidon eikä nuorisopalveluilla ole tarvittavaa resurssia järjestelmän hallinnointiin (tekninen ylläpito, koulutukset, markkinointi). Onko mietitty yhteistyötä alan oppilaitosten ja kolmannen sektorin kanssa? Mikkelin on ansiokkaasti toiminut järjestelmän kehittämisen pilottina ja edelläkävijänä. Minkälaista viestiä annetaan, jos järjestelmästä luovutaan nyt, kun sen käyttö on laajentumassa valtakunnallisesti? Onko järjestelmän jatkomahdollisuudet selvitetty kaupungin ja Essoten kanssa yhteistyössä?

Esteettömyyden kohdalla liikuntapalveluissa tapahtui edistystä. Naisvuoren uimahallin remontti valmistui, Säynätn retkeilyalueen esteettömän kodan rakentaminen alkoi ja Pitkäjärven uimarannalle valmistui esteettön laituri ja pukukoppi.

Skeittiparkki nuorille on hyvä liikuntamahdollisuus. Mikkeli on paljon toimivia urheilu- ja liikuntamah-

dollisuuksia myös keskustan tuntumassa. Saimaa Stadiumi tulee tarjoamaan paljon erilaisia harrastusmahdollisuuksia.

Tarkastuslautakunta antaa kiitoksia nuoriso- ja liikunta-toimelle, joka vuosi vuodelta pysyy budjetissa ja luovalla tavalla onnistuu luomaan monipuolisia liikunta-paikkoja, esimerkiksi Urskin latu- ja ulkoilureitti. Voisiko yhä useampia kaupunkilaisia saada osallistumaan johonkin asukkaita yhdistävään projektiin, esimerkkinä edellisen vuoden frisbeegolfrata Kaihulle?

3.7 Tekninen lautakunta (nyk. kaupunkiympäristölautakunta)

Tekninen lautakunta kokoontui alkuvuodesta viisi kertaa. Hallintorakenneuudistus tehtiin 1.6.2017 ja teknisestä toimesta tuli asumisen ja toimintaympäristön palvelualue. Tekninen lautakunta, rakennuslautakunta ja maaseutu- ja tielautakunta lopetettiin ja päättävä toimielin on nykyään kaupunkiympäristölautakunta sekä lupa- ja valvontajaosto.

Tarkastuslautakunta toteaa teknisen toimen onnistuneen palvelusuunnitelmansa toteuttamisessa vuonna 2017 kohtuullisesti. Jotkut projektit, kuten viljasiilotontti eivät edenneet rakentamisen vaiheeseen.

Koulukiinteistöjen sisäilmahaasteet ja tulevat korvausinvestointitarpeet kasvoivat. Samoin tilinpäätöksessä todetaan, että myös katujen rungoissa piilee korjausvelkaa laskennallisesti jopa saman verran kuin koulu-kiinteistöissä.

Keskusta-alueen osayleiskaavan valmistelu jatkui ja tulee päätöksentekoon vuoden 2018 aikana.

Kiinteistöjen sisäilmaongelmista on tullut vuosittain toistuva ja kasvava haaste. Sisäilmaongelmat ovat aiheuttaneet oireita tilojen käyttäjille ja myös väistötiloista on aiheutunut isoja kustannuseriä kaupungille. Pidemmällä aikavälillä tilanne on kestävä. Onko löydettävissä menetelmiä, joilla pystytään varautumaan haittatekijöihin tai ainakin hoitamaan ongelmatilanteet paremmin ennakolta tai vähintäänkin aikaisemmassa vaiheessa kuin viimeaikaisissa kohteissa? Uudiskohteiden rakentamisen suunnittelussa, valvonnassa ja käyttöönotossa ei ole enää varaa epäonnistua.

Asuntomessujen toteutus onnistui hyvin. Aikataulut pitivät ja järjestelyt toteutuivat kiitettävästi. Mikkelin matkailu- ja maine kuva otti messuprojektin myötä pitkän kehityshypyn. Messujen jatkohyödyntämisen konkreettisista toimenpiteistä ei ole tilinpäätöksessä mainintaa.

Kaupunkistrategian toimenpiteiden ja niiden toteutuksen osalta tulee jatkossa kiinnittää parempaa huomiota käsitteiden yhteismitallisuuteen ja onnistumisen arviointiin. Esimerkkeinä epäloogisuuksista voidaan mainita seuraavat kohdat tilinpäätöksessä:

- sivu 151: Kaupunkistrategiassa indikaattorina olevan sairastavuusindeksin kohdalla toimenpiteenä on todettu kevyenliikenteen väylien kunnossapito kilometreinä, mutta toteutuma on ilmoitettu neliömetreinä.
- sivu 173: Yritysten nettolisäystavoite oli 140 yritystä, mutta toteumaa ei ole ilmaistu numeraalisesti.
- sivu 173: Tavoitteen ”Kaatopaikalle penkkaan loppusijoitetun jätteen määrä asukasta kohden laskettuna kg/asukas”; tavoite 75 kg/asukas on määritelty, mutta toteutuma ei ole raportoitu tilinpäätöksen tässä kohdassa. Sen sijaan toteutuma löytyy sivulta 132 (0 kg/asukas).

3.8 Maaseutu- ja tielautakunta (nyk. kaupunkiympäristölautakunta)

Yksityistiekuntien peruseräparannushankkeita toteutui vuoden 2017 aikana 62 kpl (edellisenä vuonna 40 kpl) tavoitteeksi asetetun 60 kpl:n sijaan. Kunnossapitoavustuksia oli 788 kpl suunnitellun 750 kpl:n sijaan.

Lomituspäivien määrä 18.286 laski edellisestä vuodesta 6 prosenttia ja jäi selvästi tavoitteesta 26.000. Myös maatilojen määrä väheni edellisvuodesta (-24). Miten lomituspalvelut saatiin hoidettua?

3.9 Rakennuslautakunta (nyk. kaupunkiympäristölautakunta)

Mikkelissä vuodesta 2013 alkaen voimassa olleesta kolmesta eri rakennusjärjestyksestä päästiin vihdoin eroon, kun Mikkelin kaupungin rakennusjärjestys uusittiin ja saatiin voimaan 1.7.2017.

Rakentaminen on jatkunut vilkkaana. Rakentamisvaiheessa ja lupakäsittelyssä on ollut paljon suuria hankkeita. Pienemmät ilmoitusmenettelyluvat ovat vähentyneet lähinnä uusitun rakennusjärjestyksen myötä, kun pieniä rakennelmia on vapautettu lupamenettelystä. Lupaehdokatselmusten vähentyminen näkyy tilastoissa. Laskutusta *pyritään* tekemään mahdollisimman nopealla aikavälillä työresurssien riittävyyden rajoissa.

Rakennusvalvonta toimii Mikkelin kaupungissa sekä rakennusvalvonta- että jätehuoltoviranomaisena. Rakennusvalvonnan sähköisten järjestelmien kehittäminen ja asuntomessuilta saatu hyvä palaute toivat sille Etelä-Savon ELY-keskuksen alueiden käytön vuoden 2017 kunniainnoin.

Kustannussäästöä on jonkin verran saatu käyttämällä palkattomia vapaita. Viranomaispäätösten määrä jäteastioiden tyhjennysväleissä on lisääntynyt, mihin on osaltaan vaikuttanut kierrätyksen lisääntyminen.

Jätehuollon vastuuhenkilöltä saadun tiedon mukaan pakkausmuovien kierrätys on vaikuttanut jäteastioiden tyhjennysväleihin. Voitaneen olettaa, että tästä on koitunut säästöä.

Pysäköintipalvelujen osalta todetaan henkilöstövajeen heikentäneen valvonnan tehoa. Vajeen syytä ei kerrota. Pysäköintimaksutuloja kertyi tilinpäätöksen mukaan enemmän kuin mitä talousarvioon oli kirjattu, mutta virhemaksutuotoissa jäätin noin 217.500 euroa alle talousarvion. Pysäköintivirhemaksun korottaminen asetuksella 45 euroon 1.5.2017 alkaen näyttää parantaneen pysäköintikuria Mikkelissä.

3.10 Liikelaitokset ja taseyksikkö

Mikkelin Vesiliikelaitos

Vesilaitoksen talousarvion valtuustoon nähden sitova ylijäämätavoite ei toteutunut, kun liikeylijäämä jäi tavoitteesta 0,477 miljoonaa euroa. Talousarvioon nähden menot ylittivät palveluiden ostoissa 0,256 miljoonaa euroa ja henkilöstökuluissa 0,188 miljoonaa euroa. Palveluiden ostot kasvoivat edellisvuodesta 0,234

miljoonaa euroa. Mistä palveluiden ostojen kasvu ja talousarviopoikkeama johtuvat?

Vesiliikelaitoksen henkilöstön määrä vuonna 2017 oli 30, kun valtuuston asettama sitova tavoite vakituisen henkilökunnan määräksi oli talousarviossa 36. Millä tätä epäloogiselta vaikuttavaa tavoite/poikkeama -asetelmaa henkilöstön määrän osalta perustellaan?

Tilinpäätöksen sivulla 187 esitetyn investointiosan toteutumisvertailun mukaan Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamon sitova investointimeno ylittyi 3,920 miljoonaa euroa ja vastaavasti sen sitova tulotavoite alitui 0,500 miljoonaa euroa, yhteensä valtuustotason poikkeamaa on siis tilinpäätöksessä 4,420 miljoonaa euroa.

Vesilaitoksen valtuustotason poikkeamille tulee saada jälkikäteen valtuuston hyväksyminen.

Otavan Opiston liikelaitos

Otavan Opiston liikelaitoksen talouden tasapainottamiseen liittyvät toimenpiteet toteutuivat. Alkuperäiseen talousarvioon 2017 tehtiin valtuustossa 22.5.2017 § 37 muutos, jonka jälkeen liikelaitoksen sitovaksi tavoitteeksi jäi 0,642 miljoonan euron liikealijäämä.

Tilinpäätöksessä toteutumana oli 0,446 miljoonan euron liikealijäämä, joten poikkeama muutettuun talousarvioon nähden oli 1,088 miljoonaa euroa. Poikkeama selittyy pääosin arvioitua suuremmasta valtionosuustulosta 0,634 miljoonaa euroa sekä palvelu- ym. ostojen säästöistä 0,440 miljoonaa euroa.

Vakituisen henkilöstön sitova lukumäärä talousarviossa oli enintään 65. Toteutuma oli 58, joten tavoite saavutettiin.

Talousarvion 2017 sivuilla 101-103 Otavan opistolle oli asetettu kaupunkistrategian toimeenpanoon (vaikuttavuus) liittyviä tavoitteita taulukkomuodossa. Tavoitteiden toteutumisselvitykset on esitetty tilinpäätöksessä taulukkomuotoisesta esitystavasta poiketen ja osin myös puutteellisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti keväällä 2016 selvityksen koskien Otavan opiston lukiokoulutuksen opiskelijamäärien laskentatapaa. Tämä selvitystyö on edelleen kesken ja riski valtionosuuksien takaisinperintään on olemassa.

Etelä-Savon pelastuslaitos

Etelä-Savon pelastuslautakunnan alaisuudessa taseyksikkönä toimiva Etelä-Savon pelastuslaitos tuotti vuonna 2017 pelastustoimen lakisääteiset palvelut Etelä-Savon maakunnan alueella.

Talousarviossa 2017 pelastuslaitokselle asetetut kaupunkistrategian mukaiset tavoitteet saavutettiin pääosin. Onnettomuuksien ennaltaehkäisyssä lisättiin edelleen omavalvontaan pohjautuvaa valvontaa ja turvallisuusviestinnässä tavoitettiin 19 prosenttia alueen asukkaista. Hälytystehtävät laskivat edellisvuoden tasosta 369:lla eli 10 prosenttia (3.726 -> 3.357). Erityisesti vähenivät vahingontorjuntatehtävät (532 -> 216).

Etelä-Savon pelastuslaitos toimi aktiivisesti toimialaansa liittyvissä erityistehtävissä ja erilaisissa hankkeissa, mm. pelastustoimen valtakunnallisessa kehittämiss-hankkeessa. Etelä-Savon pelastuslaitos nimesi kehityskohteikseen toimintaprosesseihin läheisesti sisältyvät tekijät eli organisaatorakenteen ja tiedonkulun sekä myös tietojärjestelmien riskienhallinnan. Koko toimintaansa liittyvästä riskianalyysistä pelastuslaitos on todennut, että sitä pitää päivittää vuosittain.

Talousarviossa 2017 pelastustoimen ja ensihoidon tuottotavoitteeksi asetettu 16,8 miljoonaa euroa ei aivan toteutunut, sillä siitä jäätin noin 0,1 miljoonaa euroa. Kun käyttötalousmenojen ja poistojen yhteissumma muodostui puolestaan 0,2 miljoonaa euroa arviota pienemmäksi, niin tulos osoitti lähes 0,1 miljoonan euron liikeylijäämää.

3.11 Kaupunkikonserni

Mikkelin kaupunkikonsernin muodostavat Mikkelin kaupunki ja sen määräysvallassa olevat tytäryhteisöt. Tytäryhtiöistä 11:lle oli asetettu valtuustoon nähden sitovat tavoitteet vuoden 2017 talousarviossa. Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa on lyhyesti kommentoitu näiden yhtiöiden eräiden tavoitteiden toteutumista.

Kaupungin konsernirakenne muuttui vuonna 2017, kun kaupunki myi Etelä-Savon Työterveys Oy:n osakkeet. Samoin kaupunki luopui aiemmin 60-prosenttisesti omistamansa YIT Kuntatekniikka Oy:n liiketoiminnasta, joka siirrettiin kokonaisuudessaan YIT Rakennus Oy:lle.

Mikkelin kaupungin tilinpäätökseen on sisällytetty merkittävimpien konserniyhtiöiden osalta myös toimitusjohtajien ja hallitusten jäsenten nimet. Tämä on tuonut osaltaan läpinäkyvyyttä hallituksen kokoonpanoon kuten 1.6.2017 voimaan tulleen kuntalain 47 §:n pykälän määräykset edellyttävät. Lain ja sen perustelutekstien mukaan kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Lisäksi hallituksen kokoonpanon tulisi mahdollistaa tehtävien tehokas hoitaminen, mikä korostuu erityisesti kilpailluilla markkinoilla toimimisessa ja kannattavan liiketoiminnan johtamisessa.

Etelä-Savon Energia Oy (konserni)	➤ Liikevaihtotavoitteeseen ei päästy, kun yhtiö luopui sähkönmyynnistä 1.9.2017. Ympäristöystävällinen, paikallinen polttoaineen saatavuus toteutui. Aurinkoliiketoiminnan kasvutavoitetta ja biokaasutuotannon kannattavuutta ei vielä saavutettu. Emoyhtiö maksoi kaupungille osinkoa 2,86 miljoonaa euroa.
Etelä-Savon Koulutus Oy	➤ Yhtiön tulos oli ennakoidun mukaisesti tappiollinen (tappio 1,1 miljoonaa euroa) ja koulutuksen valtionosuusrahoitus väheni edellisestä vuodesta 3,53 miljoonaa euroa. Toiminnalliset tavoitteet saavutettiin pääosin.
Kiinteistökehitys Naistinki Oy	➤ Liikevaihtotavoite toteutui ja yhtiö täytti tavoitteensa liiketoiminnan mahdollistajana mikkiläisille yrityksille. Kiinteistökannan kunnossapitoon on panostettu.
Metsäsairila Oy	➤ Taloudelliset tavoitteet saavutettiin. Kaupungille maksettiin osinkoa 0,350 miljoonaa euroa.
Mikalo Oy	➤ Yhtiö rakensi tilikauden aikana asuntomessukohteen, Antellinkatu 22. Käyttöaste oli 93,50 prosenttia, jota alensi Pellosniemen alueen neljä tyhjää kerrostaloa.
Mikkelin Asumisoikeus Oy	➤ Markkinointia on tehostettu ja on edelleen tehostettava erityisesti isojen asuntojen (kolmiot, neliöt) osalta. Uuden asumisoikeustaloyksikön hankesuunnittelu on valmisteilla. Käyttöaste oli 97,78 prosenttia.
Mikkelin Jäähalli Oy	➤ Yhtiön toiminnassa ei tapahtunut muutoksia vuoden 2017 aikana. Kyseessä on kiinteistöyhtiö, joka rahoittaa toimintansa yhtiöjärjestyksen mukaisesti osakkaiden maksamilla vastikkeilla.
Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy	➤ Kehitysyrityksen tehtävä Mikkelin elinkeinopolitiikan toteuttajana jatkui. Yhtiö osallistui kaupungin strategian uudistamiseen ja päivitti myös omaa strategiaansa. Tilikauden tulos oli voitollinen.
Mikkelin opiskelija-asunnot Oy	➤ Käyttöaste 92,45 prosenttia jäi tavoitteesta 1,1 prosenttiyksiköllä johtuen mm. kansainvälisten opiskelijoiden hakijamäärien voimakkaasta alentumisesta. Rahoitustulos oli alijäämäinen paitsi suunniteltua alhaisemman käyttöasteen niin myös ennakoitua suurempien hoitokulujen vuoksi.
Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy	➤ Toiminta ja talous toteutuivat suunnitellusti. Kiinteistökannan kunnossapidossa on kiinnitetty erityistä huomiota sisäilman laadun parantamiseen. Otavan koulutilan tulevaisuus on edelleen ratkaisematta.
Mikkelin Ravirata Oy	➤ Yhtiö järjesti onnistuneesti 18 eri ravitapahtumaa, suurimpana St Michel -tapahtuma. Yhtiön tulos oli positiivinen. Suunnitteilla on kaviouraremontti.

Kuvaus kaupungin tytäryhtiöiden joidenkin talousarviotavoitteiden toteutumisesta.

4. Talous ja investoinnit

Mikkelin kaupungin tilinpäätös vuodelta 2017 oli 3,8 miljoonaa euroa ylijäämäinen ja parani edellisestä vuodesta 1,8 miljoonaa euroa. Tilikauden tuloksen analysoinnissa on otettava huomioon seuraavat kerta-luonteiset tulot ja menot:

- Vuoden 2017 myyntivoitot olivat 7,4 miljoonaa euroa.
- Muihin rahoitustuottoihin kirjautui myydyistä yhtiöistä osinkotuottoja: Etelä-Savon Työterveys Oy:n osinko 0,8 miljoonaa euroa ja YIT Kuntatekniikka Oy:n osinko 0,5 miljoonaa euroa.
- Essote palautti vuoden 2016 taseessa olevia ylijäämiä 2,1 miljoonaa euroa (muut rahoitustuotot).
- Kiinteistöomaisuudesta tehtiin kertapoistoja 6,2 miljoonaa euroa.
- Kiinteistöomaisuuden purkamiseksi tehtiin varauksia 5,3 miljoonaa euroa.

Lisäksi tilinpäätöksessä tehtiin takautuvia korjauksia vesiliikelaitoksen sisäiseen katteeseen, millä oli pienentävää vaikutusta sen taseen loppusummaan yhteensä 3,6 miljoonaa euroa (aikaisempien tilikausien ylijäämien oikaisu).

Merkittävät poikkeamat talousarvion mukaisessa toiminnassa

Toimintatuotot toteutuivat 4,5 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota suurempina. Omaisuuden myyntivoitot ylittyivät 4,4 miljoonaa euroa talousarvion ollessa 7,4 miljoonaa euroa. Henkilöstömenot alittivat 3,2 miljoonalla eurolla alkuperäisen talousarvion. Palvelujen ostot ylittyivät 3,7 miljoonaa euroa alkuperäiseen talousarvioon nähden, kun kiinteistöomaisuuteen tehtiin purkuvarauksia 5,3 miljoonaa euroa.

Toimintakate poikkesi 4,3 miljoonaa euroa alkuperäisestä -297,8 miljoonan euron talousarviosta toteutuman ollessa -293,5 miljoonaa euroa. Rahoituserät (nettotulo) ylittyivät 3,7 miljoonaa euroa, mikä johtui erikoissairaanhoidon 2,1 miljoonan euron ylijäämäpalautuksesta vuodelta 2016 sekä osinkotuottojen 1,4 miljoonan euron paremmasta toteutumisesta talousarvioon nähden. Käyttöomaisuuden poistot ylittivät talousarvion 4 miljoonalla eurolla, kun kiinteistöomaisuudesta tehtiin kertapoistoja 6,2 miljoonaa euroa.

Mikkelin kaupungin tulot ja menot vuonna 2017 eivät ole vertailukelpoisia edelliseen vuoteen nähden, koska vuonna 2017 aloitti toimintansa Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä (Essote). Merkittävä osa kaupungin tuloista ja menoista siirtyi Essotel-le. Kaupunki osti Essotelta sosiaali- ja terveystaloudellista 179,2 miljoonalla eurolla vuonna 2017. Alkuperäisessä talousarviossa tähän oli varattu 179,0 miljoonaa euroa.

Vertailu voidaan tehdä kuitenkin talousarvion toteutuksen osalta, joka käsitellään tilinpäätöskirjassa erikseen.

Korollista velkaa Mikkelin kaupungilla oli vuodenvaihteessa 197,7 miljoonaa euroa eli 3.642 euroa asukasta kohden. Vuoden 2017 vuosikate oli 26,7 miljoonaa euroa ja investoinnit (netto) olivat 27,9 miljoonaa euroa.

4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja talous

Vuonna 2017 kaupungin velkamäärä ei kasvanut, mutta rahoitusasema heikkeni, kun kassavarat vähenivät lähes 15 miljoonalla eurolla.

Kaupungin korollisten velkojen kehitys on ollut seuraava:

31.12.2014 171,6 miljoonaa euroa
 31.12.2015 181,6 miljoonaa euroa
 31.12.2016 200,7 miljoonaa euroa
 31.12.2017 197,7 miljoonaa euroa

Kaupungin lyhytaikaiset saamiset olivat tilinpäätöksessä 15,5 miljoonaa euroa ja lyhytaikaiset velat 109,9 miljoonaa euroa. Vastaavasti pitkäaikaisia saamisia oli 1,5 miljoonaa euroa ja pitkäaikaisia velkoja 125,4 miljoonaa euroa. Rahat ja pankkisaamiset olivat 0,7 miljoonaa euroa.

Taseen tunnusluvut ja niiden vertailu kriisikuntakriteereihin

Kriisikuntakriteerit ovat:

1. peruskunta ei pysty kattamaan taseeseensa kertynyttä alijäämää neljässä vuodessa; tai
2. kuntakonsernilla on kertynyttä alijäämää yli 1.000 euroa asukasta kohden viimeisessä tilinpäätöksessä ja sitä edeltävässä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa; tai
3. kaikki neljä seuraavista kriteereistä täyttyvät kahden peräkkäisen vuoden aikana:
 - 3.1. kuntakonsernin vuosikate on negatiivinen.
 - 3.2. kunnan tuloveroprosentti on +1 prosenttiyksikköä yli kuntien keskiarvon.
 - 3.3. kuntakonsernin asukasta kohden laskettu lainamäärä ylittää 50 prosentilla maan keskiarvon.
 - 3.4. kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus on yli 50 prosenttia.

Uuden kuntalain mukaiset kriisikuntakriteerit otetaan käyttöön kahdessa vaiheessa. Kriteeriä 1 sovelletaan vuoden 2015 tilinpäätöksestä alkaen ja muita kriteerejä vuoden 2017 tilinpäätöksestä alkaen.

Seuraavassa tarkastellaan Mikkelin kaupungin ja kaupunkikonsernin tunnuslukujen kehittymistä ja tulevaisuuden näkymiä uusien kriisikuntakriteerien valossa.

- 1 Peruskunnan taseeseen kertynyt yli/alijäämä on kehittynyt seuraavasti:

31.12.2014 12,4 miljoonaa euroa
 31.12.2015 5,9 miljoonaa euroa
 31.12.2016 4,6 miljoonaa euroa
 31.12.2017 4,9 miljoonaa euroa

- 2 Kuntakonsernin taseeseen kertynyt alijäämä/asukas

Mikkelin kuntakonsernilla on taseessa ylijäämää/asukas seuraavasti (raja-arvo 1.000 euroa/as):

31.12.2015 1.053 euroa/asukas
 31.12.2016 1.123 euroa/asukas
 31.12.2017 1.167 euroa/asukas

Vanhemmat tiedot eivät ole vertailukelpoisia, koska poistoeron ja vapaaehtoisten varausten käsittely on muuttunut. Kriteeristön mukaan alijäämää olisi saanut olla vuoden 2016 lopussa 54,5 miljoonaa euroa ja edellisen vuoden lopussa 27,2 miljoonaa euroa. Kuntakonserniin kuuluu positiivista tulosta tekeviä yksiköitä, joten tämä kriteeri tulee pysymään selvästi vihreällä.

3.1. Kuntakonsernin vuosikate

Kuntakonsernin vuosikatteen ovat olleet vuosittain seuraavat:

2014 51,2 miljoonaa euroa
 2015 45,9 miljoonaa euroa
 2016 51,5 miljoonaa euroa
 2017 58,2 miljoonaa euroa

3.2. Kunnan tuloveroprosentti on +1 prosenttiyksikköä yli kuntien keskiarvon

Mikkelin veroprosentti on 20,50. Veroprosentti on sallituissa rajoissa, jos se on korkeintaan 20,85.

3.3. Kuntakonsernin asukasta kohden laskettu lainamäärä ylittää 50 prosentilla maan keskiarvon (9.222 euroa vuonna 2016).

Kuntakonsernin velkamäärä on kehittynyt seuraavasti:

31.12.2014 434,4 miljoonaa euroa 7.954 €/asukas
 31.12.2015 443,0 miljoonaa euroa 8.111 €/asukas
 31.12.2016 476,9 miljoonaa euroa 8.752 €/asukas
 31.12.2017 505,2 miljoonaa euroa 9.308 €/asukas

(Huom! tilinpäätöksen sivulla 69 olevassa taulukossa on vuoden 2017 osalta virheelliset luvut 504,9 miljoonaa euroa ja 9.303 €/asukas, samoin sivulla 70 esitetty konsernilainamäärä/asukas 9.299 euroa on virheellinen).

Kuntakonsernin osuus tytäryhtiöiden vieraasta pääomasta on pienentynyt 2 miljoonaa euroa ollen 304,3 miljoonaa euroa.

*Rantakylän koulua uudistetaan ja saneerataan.
 Rehtori Eija Tynkkynen pitää koulun monipuolisista ja moderneista tiloista.*

3.4. Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus

Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus on ollut seuraava (raja-arvo 83,4 %):

31.12.2014	91,9 %
31.12.2015	94,1 %
31.12.2016	98,1 %
31.12.2017	99,7 %

Kriisikuntakriteerit täyttyvät vuoden 2017 konsernin suhteellisen velkaantumisen ja lainamäärän osalta.

Mikkelin kuntakonsernissa kohta 3.1. on turvallisen etäällä kriisirajasta. Sen kuullessa neljän kriteerin ryhmään, joista kaikkien on täyttyttävä, ei kohdilla 3.2, 3.3 ja 3.4 ole merkitystä kriisikuntaluokituksen kannalta. Tunnusluvuilla on kuitenkin merkitystä, koska ne kertovat oleellisia tietoja kaupungin ja konsernin taloudellisesta tilasta.

Mikkelin kannalta kriittisin on kriteeri 1. Siksi on erittäin tärkeää, että tulojen ja menojen epätasapaino

korjataan pikaisesti todellisilla toiminnallisilla muutoksilla eikä vain kirjanpidollisilla toimilla.

Mikkelin talouden hoidon tekee haastavaksi asukkaiden ikärakenne ja sen ennustettu kehitys sekä väestön sairastavuus, joka on kaupungissa yli maan keskiarvon.

Korkomenot ovat kaupungin velkamäärään nähden alhaiset. Korkomenoihin sisältyy kuitenkin merkittävä riski, joka voi realisoitua yleisen korkotaso nousun yhteydessä. Lainoihin liittyvien korkojen suojausaste on noin 40 prosenttia. Lisäksi on otettava huomioon suojaussopimusten jäljellä oleva suhteellisen lyhyt suojausaika.

Kaupungin investointikyky on loppumassa. Kaupungin velkaantuminen on sillä tasolla, että se vaarantaa tulevaisuuden investointikyvyn. Kaupungin investointeihin liittyvässä kokonaisvaltaisessa riskienhallinnassa on osittain puutteita. Riskienhallinnalla tulisi varautua riittävin toimenpitein kaikkiin kaupunkikonsernia uhkaaviin riskitekijöihin.

Tilinpäätöksessä konsernivalvonnassa ja riskien hallinnassa on epäjohtonmukaisuutta. Konserninohjeen mukaisesti menestyksellinen konsernijohtaminen edellyttää, että konsernin riskit on tunnistettu kokonaisvaltaisesti ja niihin on varauduttu. Toteutuuko tämä konserninohjeen mukaisesti Mikkelin kaupungissa?

Investointeihin liittyvät taloudelliset ja sopimustekniset riskit tulee ottaa erityisesti huomioon.

Onko ryhdytty toimenpiteisiin konserniyhtiöiden hallituksen jäsenten perehdytyksessä riskienhallintakysymyksiin?

Konserniyhtiöille ei tulisi asettaa suurempia osingonjako-odotuksia kuin mitä ne oman toimintansa kehittämismahdollisuuksia riskeeraamatta voivat jakaa.

Kaupungin laskennallinen kunnallistekniikan korjausvelka noin 88 miljoonaa euroa on kasvanut edelleen.

Sisäiset vuokrat

Kaupungin tilakeskus perii tilojen käyttäjiltä sisäistä vuokraa, jolla kiinteistökulut jaetaan eri toimiyksiköille. Tilakeskuksen vuokratuotot olivat 0,15 miljoonaa euroa budjetoitua suuremmat. Ulkoisia vuokratuottoja oli noin 11 miljoonaa euroa ja sisäisiä noin 20,7 miljoonaa euroa.

4.2 Investoinnit

Vuoden 2017 investoinnit (netto) yhteensä 27,9 miljoonaa euroa jakautuivat seuraavasti (taulukko alla).

Kaupungin suurimpia investointeja olivat Rantakylän koulu (peruskorjaus ja laajennus) 5,1 miljoonaa euroa,

ESPER-hankkeen vaiheen 1 toteutus 3,0 miljoonaa euroa, Naisvuoren uimahallin peruskorjaus 1,8 miljoonaa euroa, Raviradan alueen katujen ja pysäköintialueiden järjestely 1,6 miljoonaa euroa, Valtatie 5:n rakentaminen (kaupungin osuus) 1,2 miljoonaa euroa, Kirkonvarkauden asuntoalueen rakentaminen 0,7 miljoonaa euroa, katuinvestoinnit 1,5 miljoonaa euroa, Urheilupuiston kenttälajien suorituspaikkojen saneeraus 0,5 miljoonaa euroa ja Kyläverkko-hanke (valokuitu) 0,2 miljoonaa euroa.

ESPER-hankkeen vaiheen 1 sopimuksen mukainen rahoitusosuus oli 2,7 miljoonaa euroa. Miksi hanketta ei ollut sisällytetty lainkaan vuoden 2017 talousarvioon, vaan sille piti hakea talousarviomuutos valtuustolta tilikauden aikana?

Myyntitulot olivat maa- ja vesialueiden osalta 2,7 miljoonaa euroa, josta kirjautui tuloslaskelmaan myyntivoittoja lähes sama määrä. Rakennusten osalta myyntitulot olivat 3,4 miljoonaa euroa, josta kirjautui tuloslaskelmaan myyntivoittoja 1,7 miljoonaa euroa.

Vesiliikelaituksen nettoinvestoinneista (yhteensä 15,9 miljoonaa euroa) kohdistui viemärilaitosrakentamiseen 14,6 miljoonaa euroa, vesilaitosinvestointeihin 1,0 miljoonaa euroa ja hulevesi-investointeihin 0,3 miljoonaa euroa. Viemärilaitosinvestointeihin sisältyvät Metsä-Sairilan jätevesipuhdistamoinvestoinnit olivat 12,9 miljoonaa euroa ja ylittyivät talousarvioon nähden peräti 4 miljoonalla eurolla.

Pelastuslaitoksen nettoinvestoinnit yhteensä 0,6 miljoonaa euroa olivat kalustohankintoja. Avustuksia investointeihin saatiin 0,1 miljoonaa euroa.

	2017	2016
Mikkelin kaupunki	11,3 miljoonaa euroa	13,6 miljoonaa euroa
Mikkelin Vesiliikelaitos	15,9 miljoonaa euroa	9,6 miljoonaa euroa
Etelä-Savon pelastuslaitos	0,6 miljoonaa euroa	0,6 miljoonaa euroa
Otavan Opisto	0,015 miljoonaa euroa	0,013 miljoonaa euroa

Investointien jakautuminen vuosina 2017 ja 2016.

Naisvuoren uimahallin remontin yhteydessä uusittiin myös uimahallin kuntosalin laitteet. Uinninvalvoja/uimaopettaja Jaana Matikainen pitää uudistusta hyvänä.

METSÄSAIRILAN JVP JOHTOLINJAURAKKA 2

URAKKA-AIKA:

VALMIS 31.12.2018

RAKENUTTAJA:

MIKKELIN
VESILAITOS

PÄÄURAKOITSJA:

maamerkki-infra.fi

URAKOITSIJAN
YHTEYSTIEDOT

Työpäällikkö:

Janne Kempainen puh. 050 075 9305

Vastaava työnjohtaja:

Esko Mäkinen puh. 040 139 6111

5. Muut havainnot

5.1 Ympäristötilinpäätös

Mikkelin kaupunki toteutti keväällä 2017 kyselyn, jossa viranhaltijat, luottamushenkilöt, konserniyhteisön edustajat ja tiiminvetäjät saivat arvioida valtuustostrategian toteutumista. Huomionarvoista kyselyn tuloksissa on se, että kyselyyn osallistuneiden mielestä parhaiten on onnistuttu luonnon ja ympäristön hyvinvointiin liittyvissä strategisissa päämäärissä.

Mikkelin kaupungin ympäristötilinpäätös on laadittu noudattaen kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjetta. Siinä esitetään taloudelliset tunnusluvut ja toiminnan toteutuminen suhteessa ympäristönsuojeluvaatimuksiin. Ympäristötilinpäätös kattaa pääosin kaupunkiorganisaation toimintayksiköt sekä konsernista Mikkelin vesiliikelaituksen toiminnan toteutumisen tarkastelun suhteessa niiden ympäristölupaehtoihin.

Vuonna 2017 ympäristötulot pysyivät edellisvuoden tasolla, tuloja syntyi pääasiassa jätevesimaksuista 6,5 miljoonaa euroa. Ympäristömenoja syntyi puolestaan yhteensä 8,3 miljoonaa euroa.

Edellisvuoden laskelmiin verrattuna ympäristömenot lisääntyivät vain vajaat 0,5 miljoonaa euroa, mutta menoja kirjattiin kuitenkin noin 1,4 miljoonaa euroa enemmän, sillä ympäristömenoiksi vuoden 2017 laskelmissa otettiin mukaan myös ympäristöperusteiset verot ja maksut (jätevero, sähkövero ja polttoainevero). Suurimpia menoeriä vuonna 2017 olivat viemäri-

laitoksen poistot 25,5 prosenttia ja jäteveden puhdistus 22,5 prosenttia.

Ympäristöinvestoinnit olivat vuonna 2017 yhteensä 3,9 miljoonaa euroa (ed. vuonna 7,2 miljoonaa euroa).

Suurimmat investointikohteet liittyivät jäteveden puhdistamiseen ja viemärointiin sekä melun torjuntaan ja ympäristönsuojelun edistämiseen. Metsä-Sairilan jätekeskuksen yhteyteen tulevan puhdistamon rakentaminen eteni suunnitelmien mukaan. Uuden puhdistamon ja siirtoviemäreiden kokonaiskustannusarvioksi mainittiin 45 miljoonaa euroa.

Vuoden 2017 suurimmat energiainvestoinnit tehtiin Suomenniemellä: kirjaston aurinkosähköjärjestelmä sekä päiväkodin ilmanvaihdon ja lämmityksen parantaminen.

Maaperätutkimuksiin ja pilaantuneiden maiden kunnostuksiin sekä vesien suojeluun käytettiin 0,3 miljoonaa euroa. Tilinpäätöksen mukaan suurin kustannuserä oli Insinöörinkatu 7:n tontin pilaantuneen maan poisto ja kunnostus yhteensä 61.000 euroa.

Ympäristönsuojeluun käytettiin varoja yhteensä lähes miljoona euroa. Lisäystä edelliseen vuoteen on noin 0,4 miljoonaa euroa. Useimpia hankkeita on koordinoanut Miksei Oy ja yli 30.000 euron hankkeita, joissa Mikkelin oli mukana, olivat biojalostamoinvestointien valmistelu, hanke Etelä-Savon kestävän vapaa-ajan asumisen ykkösalueeksi ja EcoSairila-hanke.

Ympäristönsuojelun kustannuksiin on luettu mukaan myös Urpolan luontokeskuksen ylläpitokustannukset 32.000 euroa ja koululaisille tarjottavan maksuttoman joukkoliikenteen kustannukset noin 0,2 miljoonaa euroa. Ilmeisesti tämä kustannuserä selittää osaksi 0,4 miljoonan euron kustannusten nousun edelliseen vuoteen verrattuna?

5.2 Henkilöstöraportti

Mikkelin kaupungin henkilöstöpalvelut on laatinut jo useana perättäisenä vuonna Kuntatyönantajien (KT) henkilöstövoimavarojen arviointi -raporttipohjan kanssa yhtenevän henkilöstöraportin. Henkilöstöraportin 2017 lähteenä on käytetty pitkälti henkilöstöhallinta- ja talousjärjestelmistä saatavia tietoja. Henkilöstöraportti vuodelta 2017 on edellisen vuoden tapaan selkeä ja hyvä kokonaisuus.

Henkilöstöraportissa on selvitetty vuoden 2017 painopistealueita, henkilöstö- ja palvelukehitysohjelmia, henkilöstön lukumäärää ja rakennetta, terveysperusteisia poissaoloja, työvoimakustannuksia ja henkilöstöinvestointeja, palkkaussioita, paikallisia sopimuksia, eläköitymistä, henkilöstön uudelleensijoittumista ja henkilöstön virkistystoimintaa. Edellä esitetyistä asioista voidaan vuoden 2017 osalta poimia seuraavat havainnot:

- Vuoden 2017 aikana käynnistettiin työhyvinvoinnin edistämistä tukevia toimia kuten työterveyshuollon ja eläkevakuutusyhtiön yhteistyön vahvistaminen, työsuojelun ja työturvallisuuden edistäminen, perehdytyskonseptin päivittäminen, osaamisen johtamisen ja palkkaus- sekä palkitsemiskäytänteiden kehittäminen.
- Työhyvinvoinnin kokonaisuuden johtamisessa ja kehittämisessä tehtiin vuoden 2017 aikana työhyvinvoinnin toimintaohjelma vuodelle 2018.
- Henkilöstön työhyvinvoinnin edistäminen on yksi kaupungin henkilöstöohjelman painopistealueita vuosina 2017-2020
- Vuoden 2017 aikana otettiin käyttöön Mikkelin kaupungin perehdyttämismalli laadukkaana perehdytyksen läpiviemiseen.
- Vuonna 2017 tehtiin koko henkilöstölle KEVA:n kanssa yhteistyössä työhyvinvointikysely.
- Kehityskeskustelut on henkilöstöraportin mukaan sovittu käytäviksi systemaattisesti vuosittain tammi-maaliskuun aikana. Mistä johtuu, että niitä ei käydä järjestelmällisesti, kuten KEVA:n työhyvinvointikyselyn tuloksista ilmenee?
- Kaupungilla ei ole käytössä tulospalkkausjärjestelmä.
- Henkilöstön lukumäärä (vakinaiset, määräaikaisten, työllistetyt) väheni edellisestä vuodesta 1.293:lla (= 3.407–2.114); Essoteen siirtyi vuoden 2017 alussa kaupungilta yhteensä 1.301 työntekijää.
- Määräaikaisten määrä kokonaisuutena väheni edellisvuodesta 224:llä, mutta kasvoi sivistystoimialalla 30:llä.

- Eläketapahtumia oli yhteensä 85 kpl (edellinen vuosi 158): vanhuuseläkkeelle jäi 59 (97), työkyvyttömyyseläkkeelle 15 (17), osatyökyvyttömyyseläkkeelle 5 (24) ja osa-aika-eläkkeelle 6 (20) työntekijää.
- Sairauspoissaolot kalenteripäivinä vähenivät edellisvuodesta 28.756:lla (= 61.457–32.701; otettava huomioon henkilöstön Essoteen siirtymisen vaikutus).
- Laskennallisia sairauspoissaolopäiviä kertyi 15,1 kalenteripäivää työntekijää kohden (edellisenä vuonna 17,1).
- Yleisin syy työntekijän sairauspoissaoloon oli tuki- ja liikuntaelinten sairaudet (31,4 prosenttia), toiseksi eniten sairauspoissaoloja aiheuttivat vammat, myrkytykset ja muut ulkoiset syyt (16,06 prosenttia); mielenterveyden häiriöt laskivat kolmanneksi yleiseksi (15,58 prosenttia). Miten sisäilmaongelmat mahtavat näkyä näissä tilastoissa?
- Sairauspoissaolojen kokonaiskustannukset olivat 1,6 miljoonaa euroa, kun luvussa on otettu huomioon Kelan maksamat sairauspäiväraha-korvaukset 0,5 miljoonaa euroa ja vakuutusyhtiön maksamat sairauspäivärahat 0,1 miljoonaa euroa.
- Työterveyshuollon kokonaiskustannukset olivat 1,1 miljoonaa euroa ja ne laskivat 44,5 prosenttia eli 0,9 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta.
- Henkilöstön virkistystoimintaan käytettiin 0,2 miljoonaa euroa (keskimäärin 96 euroa/henkilö); edellisen vuoden vastaavat luvut olivat vajaat 0,3 miljoonaa euroa ja 83 euroa/henkilö).

Isona haasteena on henkilöstöresurssien riittävä ja tasavertainen turvaaminen kasvavien säästöpainneiden ja organisaatiomuutosten alla. Erityistä huomiota tulee kiinnittää henkilöstön osaamisen kehittämiseen, samoin osaavan henkilökunnan saamisen varmistamiseen. Yleisesti tiedossa olevat kaupungin sisäilmaongelmat ja tehtävien kuormitus ovat omiaan heikentämään työmotivaatiota ja saattavat vaikuttaa negatiivisesti kaupungin houkuttelevuuteen työnantajana.

Yleinen suuntaus näyttää edelleen olevan, että esimerkiksi eläköityvien tilalle ei oteta uusia työntekijöitä, vaan tehtävät jaetaan organisaatiossa uudestaan. Tämä vaatii osaavaa ja ennakoivaa muutosjohtamista ja ns. hiljaisen tiedon siirtymisen varmistamista. Henkilöstöraportin mukaan työkiertoa toteutetaan sovitujen toimintamallien mukaisesti ja hiljaisen tiedon siirtoon varaudutaan suunnitelmallisesti ennakolta. Samoin raportissa viitataan henkilöstön laaja-alaisen osaamisen ja esimiestyön kehittämiseen. Mitä konkreettisia toimenpiteitä edellä todettujen asioiden eteen on tehty?

Henkilöstöraportti on tiivis ja monipuolinen kooste henkilöstöasioista ja se antaa hyvän poikkileikkauskuvan henkilöstöstä kaupungin voimavarana. Tarkastus-

lautakunta toivoo, että raporttia hyödynnetään kaupungin johtamisessa kaikilla toimialoilla.

6. Allekirjoitukset

Mikkelissä 22.5.2018

Juhani Oksman
Puheenjohtaja

Heli Kauppinen
Varapuheenjohtaja

Katariina Asikainen

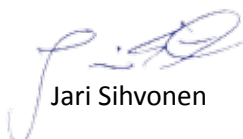
Tiina Elkharam

Satu Kemppainen

Risto Rouhiainen

Jari Sihvonen

Leena Teittinen

Teijo Ylönen

Tarkastuslautakunta yhteiskuvassa: vasemmalta lukien Jari Sihvonen, Teijo Ylönen, Satu Kemppainen, Risto Rouhiainen, varajäsen Satu Soivanen, puheenjohtaja Juhani Oksman, Tiina Elkharam, Katariina Asikainen, varapuheenjohtaja Heli Kauppinen ja Leena Teittinen.

MIKKELIN KAUPUNKI

Kannen kuva on otettu Rantakylän uuden uuden koulun pääsisäänkäynnin vierestä.